

سارا طاهوری
خبرنگار گروه دانشگاه

دانشگاه آزاد اسلامی استان کردستان یک سال است که وارد فصل تازه‌ای از تحول و نوآوری شده است؛ فصلی که هدفش نهفت‌ها ارتقای کیفیت آموزش و پژوهش، بلکه نقش آفرینی واقعی در اقتصاد بود. کیوان شافعی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی کردستان و واحد سنجندج است و به همراه تیم مدیریتی جدید دانشگاه تصمیم گرفته تا مسیر سنتی و شهریه محور را کنار بگذارد و با ایجاد آزمایشگاه‌های استانداردنفتی، وسایل الکتریکی و صنایع غذایی، مسیر درآمد‌های غیرشهریه‌ای را هموار کند. حالا قرار است در کمتر از یک سال دیگر شاهد راه‌اندازی ۳ آزمایشگاه استاندارد در این استان باشیم که هر کدام به نحوی بار کسب‌درآمدهای غیرشهریه‌ای را به‌دوش می‌کشند. سامانه کتابخانه‌های دانشگاه آزاد در کل کشور نیز به دانشگاه آزاد واحد سنجندج واگذار شده که آماده بهره‌برداری شده است.
مشروح گفت‌وگوی «فرهنگیختگان» با رئیس دانشگاه آزاد کردستان را در ادامه از نظر می‌گذرانید.

■ ■ ■

بیش از یک سال از آغاز فعالیت شما در دانشگاه آزاد اسلامی استان کردستان و واحد سنجندج می‌گذرد. با توجه به شرایط، ظرفیت‌ها و نیازهای خاص استان کردستان، مهم‌ترین اقدامات و اولویت‌هایی که در این مدت، به‌ویژه در حوزه آموزش، دنبال شده چه بوده است؟

یکی از مهم‌ترین محورهای فعالیت ما از ابتدای سال، ارتقای وضعیت کیفی آموزش در دانشگاه بوده است. در این راستا، مجموعه‌ای از اقدامات برنامه‌ریزی‌شده و مستمر برای بهبود فرایندهای آموزشی انجام‌شده که هدف اصلی آن‌ها افزایش کیفیت آموزش و ارتقای استانداردهای علمی دانشگاه است. بخشی از این اقدامات شامل نظارت دقیق‌تر بر فرایندهای آموزشی، بازنگری و پایش مستمر عملکرد آموزش‌گره ووها و همچنین به‌یوم‌ساز کارهای اجرایی مرتبط با آموزش در دانشگاه بوده است. این فرایندها به‌صورت هدفمند و با نگاه کیفی دنبال‌شده‌اند تا خروجی آموزشی دانشگاه را تقویت‌کنند.

در کنار ارتقای کیفیت آموزشی، آیار زمینه‌توسعه رشته‌های تحصیلی نیز اقداماتی انجام شده است؟

بله، یکی دیگر از اقدامات مهم ما در حوزه آموزش، پیگیری تصویب رشته‌های جدید در دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجندج و همچنین در سطح استان کردستان بوده است. در این زمینه، پیشنهادهای مربوط به رشته‌های جدید به سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی ارسال‌شد که تعدادی از آن‌ها در شورای گسترش دانشگاه به تصویب رسید و سپس به دفتر گسترش وزارت علوم ارجاع داده شد. رشته‌های پیشنهادی هم در مقطع کارشناسی و هم در مقطع کارشناسی ارشد بوده‌اند. تلاش ما بر این بوده که توسعه رشته‌ها به‌صورت متوازن و متناسب با نیازهای آموزشی و منطقه‌ای انجام‌شود. برای تمام استان ۱۰ رشته جدید، کارپردی و پر مخاطب را درخواست داده‌ایم.

در حوزه پژوهش، چه پروژه‌های شاخصی در دستور کار قرار دارد و مهم‌ترین آن‌ها در حال حاضر کدام است؟

یکی از مهم‌ترین پروژه‌های پژوهشی که در حال حاضر در دستور کار ما قرار دارد، راه‌اندازی آزمایشگاه استاندارد مشتقات نفتی است. این آزمایشگاه قرار است در مرز رسمی و بین‌المللی باشماق مر یوان، که یکی از مسیرهای اصلی تردد تانکرهای حامل نفت خام از اقلیم کردستان به داخل کشور است، مستقر شود. بر اساس ضوابط موجود، تانکرهای حامل مشتقات نفتی پیش از ورود به کشور باید گواهی‌های استاندارد لازم را دریافت کنند و بدون انجام آزمایش‌های تخصصی، اجازه ورود به آن‌ها داده نمی‌شود. آزمایشگاه استاندارد مشتقات نفتی دقیقاً با همین هدف راه‌اندازی می‌شود تا آتال‌های‌ها و آزمون‌های تخصصی مورد نیاز این محموله‌ها در همان مرز انجام‌شود. از این نظر، مرز باشماق مر یوان موقعیتی کاملاً راهبردی و مناسب برای استقرار چنین آزمایشگاهی دارد.

این پروژه در حال حاضر در چه مرحله‌ای قرار دارد؟

خوشبختانه مطالعات این پروژه به‌صورت کامل انجام‌شده است. موافقت اصولی از سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی اخذ‌شده و گواهی‌ها و مجوزهای لازم نیز از اداره کل استاندارد دریافت شده است. در حال حاضر پروژه وارد مرحله خرید تجهیزات‌شده و زیرساخت‌های اداری و قانونی آن کاملاً فراهم است. برای تأمین تجهیزات آزمایشگاه، از طریق صندوق پژوهش و فناوری سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی درخواست تسهیلات دادیم. حدود ۲ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان درخواست داشتیم که خوشبختانه حدود ۲ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان آن مصوب و عملاً می‌توان گفت نزدیک به ۲.۵ میلیارد تومان اعتبار به این پروژه اختصاص یافته است. این اعتبار همین هفته تخصیص داده‌شده و در اسرع وقت فرایند خرید تجهیزات انجام خواهد‌شد. یکی از اهداف اصلی راه‌اندازی این آزمایشگاه، ایجاد درآمد پایدار برای دانشگاه است.

با توجه به ماهیت اقتصادی پروژه آزمایشگاه استاندارد مشتقات نفتی، برآوردی از میزان درآمدهای غیرشهریه‌ای این طرح دارید؟

نرخ بازگشت‌سر ماهه‌گذاری ۹۸ درصد و دوره بازگشت‌سر ماهه‌گذاری ۱۲ ماه پیش‌بینی‌شده، درآمد سالانه نیز در سال اول حدود ۴٫۳ میلیارد، در سال دوم ۵٫۷ میلیارد، سال سوم ۷٫۴ میلیارد، سال چهارم ۹٫۶ میلیارد و در سال پنجم ۱۲٫۴ میلیارد تومان پیش‌بینی شده است. طبیعتاً این گونه طرح‌ها بدون ریسک نیستند. بخشی از ریسک‌ها به شرایط سیاسی و مرزی مربوط می‌شود؛ از جمله احتمال مسدود شدن مرز یا محدودیت‌هایی که ممکن است از سوی دولت عراق برای صادرات نفت به اقلیم کردستان اعمال‌شود. با این حال، با در نظر گرفتن شرایط موجود و حجم تردد فعلی، پیش‌بینی ما مستقیمی به در آمد قابل ملاحظه از این پروژه است.

پروژه پژوهشی و درآم‌زای دیگری نیز در دستور کار دانشگاه قرار دارد؟

بله، پروژه مهم دیگری که در حوزه پژوهش و فناوری در حال پیگیری است، راه‌اندازی آزمایشگاه استاندارد وسایل الکتریکی است که مسئولیت اجرای آن بر عهده دانشگاه آزاد اسلامی واحد مر یوان قرار دارد. مطالعات این پروژه انجام‌شده و درخواست اخذ موافقت اصولی به سازمان مرکزی دانشگاه ارسال‌شده است. هم‌زمان، پیگیری‌های لازم برای دریافت مجوزهای مربوطه از اداره کل استاندارد نیز در حال انجام است. این آزمایشگاه نیز در مرز باشماق مستقر خواهد‌شد و وظیفه‌ا از زیبایی و سنجش مصرف انرژی و وسایل الکتریکی وارداتی است.

تمام وسایل الکتریکی وارداتی که از طریق مرز باشماق و گمرک وارد کشور می‌شوند از این‌چپخال و کولر گازی گرفته تا سایر تجهیزات برقی – در این آزمایشگاه مورد آزمون قرار می‌گیرند تا مشخص شود آیا میزان مصرف انرژی آن‌ها با استانداردهای ملی ایران مطابقت دارد یا خیر. این فرایند در قالب صدور برچسب و گواهی مصرف انرژی انجام می‌شود. پیش‌بینی ما این است که فرایند اجرایی راه‌اندازی این آزمایشگاه حدود شش ماه زمان‌بیرد. در صورت تحقق کامل این طرح، آزمایشگاه استاندارد وسایل الکتریکی می‌تواند درآمدزایی قابل توجهی برای واحد مر یوان و به تبع آن برای دانشگاه آزاد اسلامی استان کردستان به همراه داشته باشد.

یکی دیگر از پروژه‌هایی که خوشبختانه پیشرفت بسیار خوبی داشته و در مراحل نهایی قرار دارد، راه‌اندازی آزمایشگاه استاندارد صنایع غذایی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجندج است. تمام تجهیزات مورد نیاز این آزمایشگاه در حال حاضر در واحد سنجندج و در دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه موجود است. فضای فیزیکی مناسب نیز اختصاص داده‌شده و تجهیزات گردآوری و مستقر شده‌اند. در حال حاضر در مرحله تعیین و معرفی هینت عامل هستیم و پس از آن، فرایند نهایی تأسیس آزمایشگاه انجام خواهد‌شد. استان کردستان از نظر تولیدات و فعالیت‌های صنعتی، به‌ویژه در حوزه صنایع غذایی، ظرفیت قابل توجهی دارد و بخش عمده‌ای از کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی استان در این حوزه فعالیت‌ه‌کنند. راه‌اندازی این آزمایشگاهی می‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای کیفی و استاندارد‌سمازی این صنایع باشد و خدمات تخصصی مورد نیاز آن‌ها را در داخل استان ارائه دهد.

آزمایشگاه استاندارد صنایع غذایی نیز در رستای ایجاددرآمدهای غیرشهریه‌ای و کاهش وابستگی دانشگاه به شهریه دانشجویان تعریف‌شده است. بخش عمده‌ای از فرایند‌های اجرایی آن انجام‌شده و پیش‌بینی ما این است که حداکثر ظرف هفت تا هشت ماه آینده این آزمایشگاه در واحد سنجندج به بهره‌برداری برسد.

یکی دیگر از اقدامات مهم ما در این حوزه، فعال‌سمازی و توسعه زنجیره تولیدی دانشگاه کشاورزی و دامپرورشکی دانشگاه است. دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجندج در این دانشگاه‌ها امکاناتی مانند گاوداری، کارگاه فراوری شیر، استخرهای پرورش ماهی و گلخانه در اختیار دارد که همگی در قالب یک زنجیره تولید تعریف‌شده‌اند.

وضعیت این طرح در حال حاضر چگونه است و چه برنامه‌ای برای توسعه آن دارید؟
این طرح از مسال گذشته آغاز شده و برنامه کسب‌کار (BP) آن نیز تهیه و ارسال‌شده است. به‌دلیل برخی وقفه‌ها از جمله جنگ ۱۲ روزه و شرایط خاص، فرایند داوری با تأخیر انجام‌شد. اما اخیراً داوری این طرح نهایی‌شده و ایرادات مطرح‌شده نیز عمدتاً مربوط به به‌روزرسانی ارقام مالی با توجه به افزایش قیمت‌ها بوده است. این اصلاحات در حال انجام است.

برای توسعه این مجموعه چه میزان حمایت مالی پیش‌بینی شده است؟
برای تکمیل و توسعه این مجموعه، حدود ۲۰ میلیارد تومان تسهیلات از سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی درخواست‌شده است. این حمایت‌مالی می‌تواند به افزایش ظرفیت تولید و بهره‌برداری حداکثری از امکانات موجود کمک‌کند.
بله، در حال حاضر نیز بخش‌هایی از این زنجیره فعال هست؛ برای مثال، شیلات و گاوداری

در حال فعالیت‌اند، اما با ظرفیت محدود و عمدتاً با رویکرد آموزشی، مجموعه این پروژه‌ها با هدف استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود دانشگاه طراحی‌شده‌اند؛ به‌گونه‌ای که مقوم آموزشی باشد یعنی هم کیفیت آموزش و مهارت‌آموزی دانشجویان تقویت شود و هم دانشگاه به سمت کاهش وابستگی به درآمدهای شهریه‌ای و تقویت منابع مالی پایدار حرکت‌کند.

یکی از اقدامات شاخص ما، جذب و اجرای طرح‌های پژوهشی برون‌دانشگاهی از سوی سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی و وزارتخانه‌ها بوده است. پیش از این، دانشگاه آزاد واحد سنجندج سابقه چندانی در این حوزه نداشت؛ اما طی یک سال اخیر با جدیت این فعالیت دنبال‌شد تا علاوه بر ایجاد در آمد برای دانشگاه، امنیت مالی و حمایت از اعضای هیئت علمی به عنوان معجری طرح‌ها نیز تأمین‌شود.

در سسال گذشته، توانستیم حدود ۱۵ میلیارد تومان اعتبار از این طریق جذب کنیم. هم‌اکنون نیز رایزنی‌های با تعدادی از وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی در جریان است تا طرح‌های پژوهشی آن‌ها به دانشگاه آزاد استان کردستان واگذار‌شود.

غیر از پروژه‌های پژوهشی برون‌دانشگاهی، واحد سنجندج در انجام پروژه فناوریانه دیگری مشارکت داشته است؟

یکی از اقدامات مهم پژوهشی و فناوریانه ما، واگذاری سامانه کتابخانه‌های دانشگاه آزاد در کل کشور به دانشگاه آزاد واحد سنجندج بوده است. این سامانه توسط اعضای هیئت علمی دانشگاه طراحی و نهایی‌شده و قرار بود در روز آژما به حضور دکتر نرجبر، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی، رونمای‌شود؛ اما به دلایلی این سفر به تعویق افتاد اما برنامه‌ریزی رونمایی این سامانه در ایام دهه فجر انجام‌شده است. این پروژه نشان‌دهنده توانایی دانشگاه در توسعه سامانه‌های فناوریانه و ارائه خدمات به سطح کلان دانشگاه آزاد است و می‌تواند نقش مهمی در ارتقای زیرساخت‌های علمی و پژوهشی دانشگاه ایفا‌کند. طراحی سامانه علم‌سنجی نیز در دستور کار قرار دارد. سازمان مرکزی دانشگاه فراخوانی بین‌همه واحدها اعلام کرده است. پروپوزال مربوطه از سوی واحد سنجندج هم ارائه‌شده است. این سامانه به تقویت پژوهش و پایش علمی دانشگاه کمک خواهد‌کرد. سامانه علم‌سنجی در حقیقت یکی از خلا‌های مهم دانشگاه در فرایند‌های پژوهشی بود؛ زیرا نیازهای این سامانه متمرکز برای پیگیری، ثبت و ارزیابی فعالیت‌های علمی اعضای هیئت علمی نداشت. این سامانه با هدف ایجاد یک پایگاه متمرکز برای ارسال مقالات، رصد فعالیت‌های پژوهشی و ارزیابی علمی اعضای هیئت علمی طراحی‌شده است. پیشنهاد اولیه این سامانه توسط دانشگاه آزاد واحد سنجندج ارائه‌شد. پروپوزال‌ها داوری خواهند‌شد و با توجه به تجربه و پیشینه ما، احتمال زیادی وجود دارد که این سامانه نیز به واحد سنجندج واگذار‌شود.

وضعیت همایش‌ها و فعالیت‌های علمی دانشگاه چگونه بوده است؟

برگزاری همایش‌های علمی و فرهنگی یکی دیگر از حوزه‌های است که طی سال‌های گذشته تقریباً تعطیل‌شده بود. اما مدر سال جاری به آن توجه ویژه‌ای شده است. تاکنون مجوز برگزاری دو همایش علمی و یک همایش فرهنگی از سازمان مرکزی دریافت‌شده است و پیش‌بینی می‌کنیم این همایش‌ها در سال ۱۴۰۵ در دانشگاه آزاد واحد سنجندج برگزار‌شوند.

همایش علمی «اندیشه‌های آیت‌الله م‌روخ کردستانی در آینه آثارش» که این همایش با حمایت و تأمین هزینه‌های استاندارد کردستان برگزار می‌شود و بخش علمی آن توسط دانشگاه آزاد واحد سنجندج مدیریت خواهد‌شد. هدف این همایش، بازخوانی آثار و اندیشه‌های یکی از شخصیت‌های برجسته استان و ارتقای پژوهش‌های مرتبط با تاریخ و فرهنگ منطقه است.

همایش علمی «مدرس تمدن ساز در هزاره سوم» نیز عنوان رسمی همایش دیگری است و در حال حاضر منظر پاسخ‌گویی سازمان مرکزی هستیم تا تاریخ و جزئیات دقیق برگزاری مشخص‌شود.

با توجه به اقدامات متعددی که به‌سرای افزایش درآمد‌های غیرشهریه‌ای دانشگاه آزاد واحد سنجندج انجام‌شده است، وضعیت دانشگاه آزاد استان کردستان در این حوزه چگونه است؟ چه سهمی از بودجه دانشگاه از طریق درآمد‌های غیرشهریه‌ای تأمین می‌شود؟

یکی از اقدامات مهم ما در حوزه آموزش، فعال‌سمازی دوره‌های کوتاه‌مدت آموزشی بود که پیش از این تقریباً دچار رکود‌شده بودند. این دوره‌ها از طریق دانشگاه مهارت دانشگاه برگزار می‌شوند و شامل دوره‌های متنوعی هستند، از جمله دوره‌های نظام مهندسی در استان کردستان، دوره‌های کمک پرسناری و سایر دوره‌های

رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان کردستان از راه‌اندازی ۳ آزمایشگاه مشتقات نفتی، وسایل الکتریکی و صنایع غذایی خبر داد

مرز باشماق زیر ذره‌بین آزمایشگاه‌های دانشگاه آزاد

تخصصی متناسب با رشته‌های دانشگاهی. این دوره‌ها علاوه بر ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای دانشجویان و جامعه، سهم قابل توجهی در ایجاد درآمد غیرشهریه‌ای برای دانشگاه دارند.

سال گذشته میزان اتکاء به درآمد شهریه بسیار بالا بود و تنها حدود ۱۰ درصد هزینه‌های دانشگاه از طریق درآمدهای غیرشهریه‌ای تأمین می‌شد. طی یک‌سال گذشته، با اقدامات جدی برای راه‌اندازی آزمایشگاه‌ها، بهره‌برداری از امکانات دانشگاه‌های دامپرزشکی و کشاورزی، دوره‌های کوتاه‌مدت و پژوهشی برون‌دانشگاهی، توانستیم این سهم را در سال اول مدیریت خود به ۲۰ درصد افزایش دهیم. یعنی به دنبال این هستیم در دانشگاه آزاد استان کردستان ۲۰ درصد هزینه‌های خود را از طریق درآمدهای غیرشهریه‌ای تأمین‌کنند؛ اما تعدادی از واحدها در این زمینه موفق عمل نکرده بودند. با شروع مدیریت جدید، تمرکز ما بر پایش مستمر و افزایش سهم درآمدهای غیرشهریه‌ای است تا بتوانیم به تدریج اهداف بلند را محقق کنیم.

در حوزه فرهنگی، دانشگاه آزاد واحد سنجندج چه اقداماتی انجام داده و چه دستاوردهایی داشته است؟

ما در حوزه فرهنگی به دنبال کار‌های ماندگار، روشمند و تأثیرگذار هستیم و تلاش کرده‌ایم فعالیت‌های فرهنگی دانشگاه را در سطحی هدفمند و با کیفیت ارتقا دهیم. بر اساس سامانه‌ها و شاخص‌های موجود، عملکرد فرهنگی ما در بین واحدهای دانشگاهی قابل قبول و موفق بوده است.

یکی از اقدامات شاخص ما در این حوزه، فعالیت در جشنواره امامت و مهدویت است. سال گذشته، چهارمین جشنواره مولودی خوانی نوبی در دانشگاه واحد سنجندج برگزار‌شد. با مدیریت جدید، این جشنواره به سمت همایش‌های علمی-پژهشی فرهنگی هدایت‌شد. به عنوان نمونه، اولین همایش علمی پژوهشی «پیامبر رحمت» اخیراً برگزار‌شد که با تازاب بسیار خوبی در استان کردستان داشت و با حضور مسئولان استانی و محافل علمی و فرهنگی همراه‌بود.

همچنین در راستای بزرگداشت شخصیت‌های علمی و فرهنگی استان، همایش «اندیشه‌های آیت‌الله م‌روخ کردستانی» نیز در دستور کار قرار گرفته است. هدف ما این است که چنین برنامه‌هایی، در سطح ملی و حتی بین‌المللی برگزار شوند و اثر فرهنگی ماندگار بر جامعه داشته باشند. همچنین اقدامات فرهنگی روشمند و اثرگذار باشند، نه سطحی یا صرفاً تشریفاتی. برای مثال، همایش «پیامبر رحمت» و همایش آیت‌الله م‌روخ کردستانی نمونه‌هایی از این اقدامات فرهنگی ماندگار هستند که با برنامه‌ریزی دقیق و محتوای علمی فرهنگی اجرا‌شده‌اند.

در زمینه ارتباط با صنعت و توسعه همکاری‌های پژوهشی چه اقداماتی انجام داده‌اید؟

واقعیت این است که استان کردستان، از نظر صنعتی، وضعیت چندان گسترده و متنوعی ندارد. عمده فعالیت‌های اقتصادی استان در حوزه کشاورزی، دامپروری و باغداری متمرکز است و صنایع بزرگ و تأثیرگذار چندان در استان وجود ندارد. با این حال، توانستیم ارتباطاتی با برخی صنایع مهم منطقه برقرار کنیم؛ از جمله کارخانه لاستیک بارز، بخشی از کارخانه تراکتورسمازی و تعدادی دیگر از واحدهای تولیدی. در قالب طرح‌هایی مانند صدرا و طرح پوشش، دانشجویان ما می‌توانند واحدهای عملی خود را در این کارخانه‌ها سیری‌کنند و از نزدیک با فرایند‌های صنعتی آشنا شوند. ما به دنبال راه‌اندازی کلینیک صنعتی هستیم؛ یک واحد تخصصی که صنایع استان را آسیب‌شناسی و تحلیل‌کند. هدف این کلینیک این است که بررسی‌شود چرا صنایع استان رشد چندانی نداشته‌اند یا اگر صنعتی دچار مشکل، زیان‌ده یا کم‌بازده است، علل آن شناسایی و راهکار ارائه‌شود.

در این مدل، ابتدا کار مطالعاتی بدون دریافت هزینه انجام می‌شود و قراردادی منعقد می‌کنیم که طی آن دانشگاه متعهد می‌شود تا با تحلیل علمی و تجربی مشکلات صنعت، راهکار خروج از زیان‌دهی را ارائه دهد. تنها زمانی که صنعت با استفاده از توصیه‌ها و اقدامات ما از زیان‌دهی خارج‌شد، درصدی از بازده به دانشگاه تعلق می‌گیرد. این پروژه به اعضای هیئت علمی توانمند واحد سنجندج متکی است؛ بسیاری از این اعضا جزء دانشمندان یک‌تا دو درصد برتر جهان هستند و تخصص آن‌ها کمک می‌کند مشکلات واقعی صنایع استان به شکل علمی، عملی و اثرگذار حل‌شود. دانشگاه آزاد واحد سنجندج همچنین دارای سه مرکز تحقیقاتی فعال است که هر کدام پروژه‌های پژوهشی ویژه‌ای دارند؛ مرکز تحقیقاتی کردستان‌شناسی که بیش از ۱۰۰ مسال فعالیت مستمر در زمینه پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی استان کردستان دارد. مرکز تحقیقات خانواده بر آسیب‌شناسی مسائل خانواد‌ه ارائه راهکار‌های علمی-پژوهشی مرتبط متمرکز است و مرکز تحقیقات کشاورزی و دامپروری که انجام پروژه‌های تحقیقاتی مرتبط با کشاورزی، دامپروری و توسعه بخش‌های تولیدی استان را دنبال می‌کند. این مراکز پژوهشی با بهره‌گیری از اعضای هیئت علمی توانمند و نخبه دانشگاه، پروژه‌های متنوعی را دنبال کرده و به تقویت ارتباط دانشگاه با جامعه و حل مسائل محلی کمک می‌کنند.

است که چالش اصلی نه در پیش‌بینی منابع، بلکه در تخصیص آن به بخش‌هایی است که مولفی فناوری هستند.

حذف پشیران‌های فناوری

در میان احکام‌بودجه ۱۴۰۵، حذف اعتبارات مربوط به توسعه فناوری‌های پشیران ذیل بند «ت» ماده ۹۹ برنامه هفتم پیشرفت، یکی از مهم‌ترین نقاطی که به چشم می‌آید این ردیف‌هاست که در سال ۱۴۰۳ با رقم ۷ هزار میلیارد تومان و در سال ۱۴۰۴ با ۸ هزار میلیارد تومان در بودجه لحاظ‌شده بودند و در لایحه ۱۴۰۵ به طور کامل حذف‌شده‌اند. این در حالی است که این اعتبارات قرار بود به برخی حوزه‌هایی مانند هوش مصنوعی، کوانتوم، زیست فناوری و مواد پیشرفته اختصاص‌یافت. مرکز پژوهش‌های مجلس مجموعه‌ای از پیشنهادها را برای اصلاح مسیر بودجه ارائه کرده است؛ چراکه به نظر می‌رسد لایحه بودجه ۱۴۰۵ بیش از آنکه درگیر کمبود منابع باشد با فقدان شفافیت و اختلال در سازوکار تخصیص دست‌پنجه نرم می‌کند. یکی از این پیشنهادها بازگرداندن ردیف‌هایی مانند «مالیات بر عملکرد شرکت‌های صادرکننده مواد خام و نیمه‌خام» و «عوارض صادرات مواد خام و نیمه‌خام» است که قبلاً ادغام با بودجه‌شده‌اند. همچنین پیشنهادشده‌اند سازوکاری در نظر گرفته‌شود که شرکت‌ها درآمدهای بلوک‌شده سال‌های گذشته (۱۴۰۳ به بعد) قبل از ماه ۱۶ قانون‌جشش تولید دانش‌بنیان نیز امکان‌اریز و تخصیص پیدا‌کنند. کارشناسان مرکز معتقدند جلوگیری از تجربه سسال‌های گذشته می‌تواند راهگشا باشد. سال‌های قبل وصول بیش از هزار میلیارد تومان تنها به بخش محدودی از منابع به نهادهای دانش‌بنیان تخصیص یافت. به بیان دیگر بدون اصلاح ساختار بودجه، شفاف‌سمازی ردیف‌ها و تضمین تخصیص واقعی منابع، افزایش اسمی اعتبارات دانش‌بنیان در لایحه بودجه ۱۴۰۵ نمی‌تواند به تقویت زیست بوم فناوری کشور منجر‌شود. تحقق اهداف برنامه هفتم پیشرفت، بیش از هر چیز نیازمند بودجه‌ای شفاف، قابل رصد و مبتنی بر اولویت‌های واقعی فناوری است.

شکاف میان وصول و تخصیص کماکان یکی از مهم‌ترین نقاط ضعف سیاست مالی دولت در حوزه فناوری است

امید دانش‌بنیان‌ها به تحقق اعتبارات ۲۸٫۵ همتی

بودجه ۱۴۰۵ به حدود ۲۸ هزار و ۵۷۰ میلیارد تومان می‌رسد. این منابع عمدتاً از محل عوارض صادرات مواد خام و نیمه‌خام، حقوق گمرکی ماشین‌آلات، مالیات شرکت‌های صادرکننده مواد خام و همچنین عوارض برق تجدیدپذیر صنایع بر مصرف تأمین می‌شود. اما کمافی سابق عدد پیش‌بینی‌شده تا زمانی که از روی کاغذ فراتر رفته به درآمدهای نقد و اعتبارات تخصیص یافته برسد گپ بزرگی را تجربه می‌کند.

هم بودجه رشد کرده هم چالش‌هایش!

بررسی جزئیات لایحه بودجه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد هر چند دولت از افزایش اعتبارات مرتبط با توسعه فناوری و فعالیت‌های دانش‌بنیان سخن می‌گوید اما ساختار منابع و نحوه تخصیص همچنان همان چالش‌های ابتدایه سال‌های گذشته را با خود یدک می‌کشد. مجموع منابع پیش‌بینی‌شده برای اجرای قانون‌جشش تولید دانش‌بنیان و احکام مرتبط با برنامه هفتم پیشرفت در لایحه بودجه ۱۴۰۵ ۲۸۸ هزار و ۵۷۰ میلیارد تومان رسیده است؛ رقمی که نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۴ (۲۵ هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان) حدود ۱۰ درصد رشد را نشان می‌دهد.

این رشد در شرایطی ثبت‌شده که عملکرد واقعی بودجه در سال‌های گذشته نشان داده است تحقق این ارقام بیش از آنکه به پیش‌بینی‌های خوش‌بینانه وابسته باشد، به سازوکارهای اجرایی و تخصیص به موقع منابع گره خورده است. شاهد مثال آن نیز در اعداد سال‌های گذشته قابل مشاهده است. در سال ۱۴۰۴ از مجموع ۲۲ هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان منابع پیش‌بینی‌شده ذیل قانون‌جشش تولید دانش‌بنیان، در هشت ماهه نخست سال تنها ۲۳ هزار و ۲۸۹ میلیارد تومان وصول‌شد و از این میزان هم حدود ۹ هزار و ۱۰۰ میلیارد تومان، یعنی نزدیک به ۴۰ درصد، به معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و صندوق نوآوری و شکوفایی تخصیص یافت. این شکاف میان وصول و تخصیص یکی از مهم‌ترین نقاط ضعف سیاست مالی دولت در حوزه فناوری است که در لایحه ۱۴۰۵ نیز برطرف نشده است.

بودجه ۱۴۰۵ در حالی روی میز مجلس گرفته که «دانش‌بنیان» و «فناوری» بیش از هر زمان دیگری به واژه‌های پر‌تکرار اسناد بالاسستی تبدیل‌شده‌اند؛ اما مرور اعداد و احکام لایحه نشان می‌دهد فاصله‌ای معنادار میان شعارهای توسعه محور و واقعیت تخصیص منابع وجود دارد. لایحه بودجه مسال آینده در بخش اعتبارات مرتبط با توسعه فناوری، فعالیت‌های دانش‌بنیان و نوآوری، از رشدی حدود ۱۰ درصد نسبت به سال ۱۴۰۳ حکایت دارد؛ رشدی که در نگاه نخست امیدوارکننده به نظر می‌رسد. بودجه سال آینده تلاش کرده است حمایت از تولید دانش و توسعه فناوری را حفظ‌کند، اما حذف برخی ردیف‌های پشیران، ابهام در محل هزینه‌کرد اعتبارات و تداوم فاصله باز خوانی اولویت‌هاست اینکه فناوری در کجای سبد سیاست‌گذاری دولت قرار دارد و تا چه اندازه حاضر است برای آینده‌ای مبتنی بر نوآوری، تصمیم‌های سخت و شفاف بگیرد. پاسخ به این پرسش‌هاست که تعیین می‌کند این بودجه، سکوی پرتاب توسعه فناوری باشد یا صرفاً تکرار روایتی آشنا با واگانی تازه است.

لایحه بودجه ۱۴۰۵، اگرچه از تداوم حمایت از زیست بوم دانش‌بنیان سخن می‌گوید، اما بیش از هر چیز نیازمند بازخوانی اولویت‌هاست اینکه فناوری در کجای سبد سیاست‌گذاری دولت قرار دارد و تا چه اندازه حاضر است برای آینده‌ای مبتنی بر نوآوری، تصمیم‌های سخت و شفاف بگیرد. پاسخ به این پرسش‌هاست که تعیین می‌کند این بودجه، سکوی پرتاب توسعه فناوری باشد یا صرفاً تکرار روایتی آشنا با واگانی تازه است.

۲۸٫۵ همت منابع اجرای قانون‌جشش تولید دانش‌بنیان در لایحه ۱۴۰۵

بر اساس بررسی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس، مجموع منابع پیش‌بینی‌شده برای اجرای قانون‌جشش تولید دانش‌بنیان و احکام مرتبط با برنامه هفتم پیشرفت در لایحه